

[3], власне англійська мова є результатом білінгвізму, сформованого внаслідок чисельних історичних причин. Сьогодні білінгвальна освіта в Уельсі займає одне з провідних місць у світі як перевірена часом та позитивними результатами, що є вагомим підставою для використання її позитивного досвіду в Україні.

Таким чином, виявлено такі особливості мовної ситуації Англії та Уельсу: найчисленнішою групою корінного населення залишаються англійці, які населяють Англію й більшу частину Уельсу та утворюють компактні поселення в деяких районах на півдні Шотландії; перехід до єдиномовного англослов'янського навчання в Уельсі; шкільна білінгвальна освіта поширюється в Уельсі не лише завдяки усвідомленню жителів необхідності захищати від занепаду древню мову, а також ширшим можливостям у працевлаштуванні. Білінгвізм Англії значною мірою відрізняється від двомовності Уельсу: в Уельсі погляд на двомовність має індиферентний характер, а в Англії переважає недовіра й упередження до білінгвізму та білінгвальної освіти, тому білінгвальна освіта в Англії вважається досить обмеженою порівняно з іншими країнами світу і, зокрема з Уельсом, де вона стоїть на вищому рівні.

Список використаних джерел

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. К.: Ленвіт, 2003. 273 с. 2. Should a teacher be as careful as a parent? URL: <https://www.brownejacobson.com/insurance/training-and-resources/blogs/2016/06/should-a-teacher-be-as-careful-as-a-parent>. 3. Лотфі Г. Г. С. Лінгвістично-соціологічне дослідження двомовності на базі «мультикультурної освіти» // Молодий вчений. – 2017. – №9 (49). 4. Fullan M. Syly zmin. Vymiriuvannia hlybyny osvitynikh reform/ Maikl Fullan; per. z anhl. H. Shyian, R. Shian.- Lviv: Litopys, 2000.-269 s.

Т. О. Апрощенко

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Суперечливість і складність інтеграційних явищ сьогодення стала об'єктивною закономірністю динаміки суспільних відносин, у яких особистість опинилася на кордонах різних культур.

Глобалізація на сучасному етапі розвитку людства стала основним вектором розвитку цивілізації. Як зазначає М. Козловець, діапазон думок з проблеми глобалізації вражаючий, що пояснюється як складністю і суперечливістю глобалізаційних процесів, так й ігноруванням категоріального апарату досліджуваного явища, вільним використанням наукових понять, що торкаються його. Проблема полягає ще й у тому, що під назвою «глобалізація» позначають дуже різні, якісно відмінні явища: факти глибокої давнини і сучасності [5, с.113]. Глобалізація і пов'язане з нею поширення інформаційних технологій помітно інтенсифікують спілкування між людьми, нав'язують їм нові соціальні ролі, вільно чи не вільно роблять їх свідками й учасниками багатьох соціальних, економічних, політичних, інформаційних і культурних процесів [5, с.132].

Розуміння культури як способу життя, системи поведінки, норм і цінностей будь-якої соціальної групи проявляється через конкретні відносини між активними суб'єктами. Високі гуманістичні цінності, формування національної самосвідомості та патріотизму можуть сприяти збереженню цілісності та суверенітету держави, а здатність культури створювати відповідні зразки визначає становлення гуманістичних основ у розвитку особистості. Згідно із твердженням І. Ільїна - культура є явищем внутрішнім і органічним: вона захоплює глибину людської душі й формується на шляхах живої, таємничої доцільності [4, с.78]. У руслі цієї парадигми в

людини, як центру культурного буття, створюються можливості для самоактуалізації й саморозвитку через розкриття внутрішніх сил й здібностей, освоєння зовнішнього світу, що змінюється з полікультурним простором та соціокультурними динамічними процесами.

Культурна ідентифікація пов'язана з численними чинниками: культурно-історичними, політичними, психологічними тощо. Одним зі способів виявлення рівня культурної ідентифікації може бути вивчення ставлення різних етнокультурних, чи вікових груп до якихось суттєвих питань. Культурна ідентичність, як справедливо зазначає Ж.Денисюк, - є виразом людської свободи та її реалізації й ґрунтується, насамперед, на відмінностях. Соціокультурні особливості ідентифікації обумовлюються сучасним культурним плюралізмом й підвищеною увагою до відмінностей, та, водночас, тенденціями до об'єднання, детермінованими глобалізацією. Дослідниця акцентує увагу на тому, що найбільш помітні зміни в національно-культурній ідентичності відбуваються на індивідуальному рівні, зумовлені індустрією культурних і поведінкових шаблонів і стереотипів, які транслиуються масовою культурою. Визначає, що в просторі культурних потоків людина сприймає значну кількість культурної продукції, яка базується не на домінуванні національної специфіки, а твориться на основі загальноцивілізаційного технологічного стандарту. Разом з тим, при зовнішньому наслідуванні масової культури традиційні цінності продовжують зберігати своє онтологічне значення для індивіда, визначаючи орієнтири різних сфер його життєдіяльності [2].

Національна культура, на думку Е. Геллнера, «це необхідне загальне середовище..., всередині якого члени суспільства можуть дихати, говорити і творити; отже, це повинна бути єдина культура» [1, с. 35].

Національна ідентичність є динамічною категорією, яка в своїй основі спирається на усвідомлене сприйняття суб'єктами ідентифікації (особою, етнічною групою, нацією) історичних, громадянських, політичних цінностей. Д. Міллер серед найважливіших ідентитетів національної ідентичності виділяють свідомі переконання членів нації щодо спільного існування, спільне історичне минуле, територіальна єдність (проживання в одній країні), спільна культура (спільні уявлення, політичні принципи, соціальні норми, культурні ідеали, релігійні переконання) [3, с.366]. В поліетнічних суспільствах, з огляду на різне етнічне походження, включеність індивідів в різні національні культури зумовлює належність до різних культурних груп та прийняття відповідної національно-культурної ідентичності. Тобто в даному разі культурний досвід індивіда по вибору тієї чи іншої культурної ідентичності позначений впливом динамічного набору соціально-психологічних процесів, що дозволяють здійснювати міжкультурний обмін з різними культурними групами [6, с.5].

Сьогодні, пов'язане із зростаючими і надзвичайно суперечливими процесами глобалізації, які різко актуалізують і загострюють проблему національно-культурної ідентичності особистості, оскільки розмивають її традиційні основи. Підтримуємо М. Козлівця [5], який наголошує, що надзвичайно важливо осмислити координати, місце, роль, позицію України у глобалізаційних процесах, перспективи інтеграції України у європейську спільноту і світове співтовариство в цілому, проаналізувати самоідентифікаційні практики населення України (відповіді суспільства), а також, з урахуванням останніх, розробити продуктивні підходи до етнонаціонального конструювання, співвіднести проблеми національної ідентичності з розвитком державного будівництва в Україні в різних її вимірах: ідентичність і культура, ідентичність і освіта, ідентичність та історична пам'ять, ідентичність та ідеологія.

Список використаних джерел

1. Геллнер Э. *Нации и национализм* / Э. Геллнер. - М.: Прогресс, 1991. – С. 34–35. 2. Денисюк Ж.З. *Масова культура як чинник трансформування національно-культурної ідентичності в умовах*

глобалізації : автореф. дис. ... канд. культурології: 26.00.01 / Ж.З.Денисюк; Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. - К., 2010. - 16 с. 3.Енциклопедія етнокультурознавства. Ч.ІІ. Особа, нація, культура. - К., 2000. 4.Ильин И.А. Путь духовного обновления / И.А. Ильин. - М.: Альта-Принт, 2006. - 447 с. 5.Козловець М.А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: Монографія /М.А.Козловець. - Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. - 558 с. 6.Kim Y.Y. Beyond Cultural Identity // Intercultural Communication Studies. Vol. IV, № 1, 1994. - P.1-23.

В. І. Базарова

ІСТОРІЯ ШКІЛЬНИЦТВА В УКРАЇНІ

Поняття «шкільництво» необхідно розглядати ретроспективно. Як відомо, слово «школа» грецького походження. І в сучасній грецькій мові збереглися деякі з первісних значень, а саме поняття «шкільництво» можна тлумачити як глобальний процес навчання, при окресленні якого беруться до уваги система освіти, сукупність закладів для навчання, стан шкільної справи в діахронії та в синхронії.

Упорядкування слов'янського алфавіту пов'язане із просвітницькою діяльністю Кирила й Мефодія, яка припадає на час становлення київської державності. Уже в VII – IX ст. з'являється нагальна потреба в писемно-літературній формі рідної мови, яка виникає на основі київського койне та елементів живого мовлення давньоукраїнського етносу.

У цей же період розпочинається процес становлення шкільництва в Україні. Відомо, що давні слов'яни оперували поняттями «книга», «письмо», використовували терміни «урок», «наука», «школа». Об'єднання східнослов'янських племен у державу стало поштовхом до розвитку національної самосвідомості, культури, освіти. Могутнім чинником було прийняття християнства (988 р.), у цей період на Русі паралельно існували язичницькі та християнські навчальні заклади. З часом утворюються три основні типи офіційних шкіл: палацова (двірцева) школа, яка функціонувала за рахунок князя, школа «книжного вчення» (для підготовки релігійних осіб), світська школа домашнього навчання (переважно ремісничого й купецького населення міст). У них вивчали основи письма, читання, лічби (арифметики), спів, музику, поезику, риторіку, іноземні мови.

Розвиток шкільництва у Київській Русі-Україні привів до поширення процесу перекладання грецьких і латинських книг слов'янською мовою. У цей час Україна активно підтримує торговельні зв'язки не тільки з Візантією, але і з Західною Європою, де міжнародною мовою була латинська. Таким чином, володіння рідною, а також церковнослов'янською, грецькою, латинською мовами стає вкрай необхідним. Через посередництво Візантії на Русі стають популярними такі галузі знань, як філософія, діалектика, граматики.

Перші твори писалися найдавнішими слов'янськими азбуками: глаголицею і кирилицею. Більшість учених схиляється до думки, що Кирило близько 863 року створив для старослов'янської мови глаголичне письмо, яке стало формою першої міжслов'янської літературної мови. Щодо авторства кирилиці не існує єдиної думки. Серед її авторів називають Кирила, Мефодія, болгарського царя Симеона, Климента Охридського. Створено було кирилицю на основі грецького письма, з якого було запозичено 24 літери, а сама вона загалом складалася із 43 літер, із котрих 19 відповідали специфічних слов'янським звукам. Із сучасних досліджень і розвідок довідуємося. Що на кінець XIX століття вченими було розшукано й проаналізовано 33 писані книги, які датуються XI століттям, 69 книг – із XII, 87 – із XII століття, що свідчить про високий рівень освіти у стародавній Українській державі, яка за п'ять століть княжої доби пережила і злеті, і падіння в державному й культурному розвитку. Під впливом західноєвропейських і реформаційних ідей в українській освіті

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>